

at, fordi et enkelt Misbrug eller maasse enkelte Misbrug vare flete, var der dog ikke Grund til at paalægge de andre Godseiere nye Indskrænkninger. Jeg svarer dertil: Nei, ikke større Indskrænkninger end saadanne, der gaa ud paa at hindre slige Misbrug. Men efterat slige Misbrug ere opdagede, maa der gives Lovbestemmelser for at forebygge lignende i Fremtiden. Man kan ikke notes med blot at udtale sin Misbilligelse af Misbrugene, men man maa bestemt forhindre dem, og herved komme vi da til det Punkt, hvor en ny Lov er nødvendig. Man fremhæver nu stærkt en Ret, som vistnok tidligere til en vis Grad har været tilstede; skjøndt den dog i mange Maader har været betinget af Bevillingsmyndigheden, nemlig Omfordelingsretten. Den er nu bleven en overordentlig vigtig Side af Godseierens Ret, hvad den ikke var før. Men derfor maa den ogsaa begrænses, og en saadan Begrænsning kan nu aldrig gives, uden at der kommer noget Nyt ind i Lovgivningen, om man end væsentlig holder sig til det Gamle. Hele Fæsteforholdet er jo et overleveret, nedarvet Forhold, der i de store Hovedtræk har haft en bestemt Skikkelse, og, skjøndt man nu aldeles ikke i Realiteten vil forsøge noget Nyt med Hensyn til samme, saa kommer man dog alligevel til noget Nyt, naar selve Fæsteforholdet fra Eierens Side hell forvandles ved stærkt at fremdrage den nævnte Omfordelingsret. Naar vi spørge om, hvorledes det saae ud med Fæstegodset for et halvt Hundrede eller et Hundrede Aar siden, saa maa det jo dog indrømmes, at det da væsentlig bestod af et stort Antal Gaarde, for hvilke Huslodderne paa det samlede Gods vare aldeles forsvindende, og der tænkes da slet ikke i det Væsentlige og Store paa at lade disse Fæstegaarde forvinde eller endog paa i nogen betydeligere Grad at indskrænke dem i Omfang. Det var en hel stor Mæsse af Fæstegaarde. — Eiendomme for Godseierne naturligtvis — som havde bestaaet og bestode uforandrede gjennem lange Tider. Det er først i de senere Aar, at der er fremkommet en stærk Benyttelse af Omfordelingsretten, hvorved der er samtidigt bevirket en ganske overordentlig Forandring i Forholdet mellem, hvad der er Fæsteeien-

dom og hvad ikke. Men Spørgsmaalet bliver da derefter: Efter hvilke Grundfæstninger skal Ordningen af Omfordelingsretten, efterat den har faaet en saa stor Udstrækning og benyttes saa stærkt, ikke nu, saaledes at man, uden, som der er blevet flaget over, at paalægge Godseierne Haandskræver, dog tager Hensyn til, hvad der er det nødvendige virkelige Forhold ved Fæstegodset? Det foreligger jo dog ganske klart, at naar vi f. Ex. tænke os et Gods med 40 Gaarde paa — lad os sige — 5 Tdr. Hartkorn hver, altsaa paa ialt 200 Tdr. Hartkorn, da vil det nu være muligt ved Hjælp af Omfordelingsretten, idet man antager, at det er nok, naar der beholdes en Tønde Hartkorn ved hver Gaard, at indskrænke denne Gaardmæsse til 40 Tdr. Hartkorn. Hvor blive saa de andre 160 Tdr. Hartkorn af? Ja, de ere gaaede over til fri Disposition ved Omfordelingsretten. Der foreligger saaledes det Spørgsmaal: Hvorvidt skal og kan og bør der i Henhold dels til den overleverede Tilstand, dels den skrevne Ret og dels til Sædvaneretten sættes en Grænsse for Godseierens Magt til ved Omfordeling at inddrage den langt større Del af den Fæstetvang undergivne Jord fra denne Fæstetvang? Jeg siger ikke, at noget Saadant sker i det Store. Jeg er af dem, der virkelig ere af den Overbevisning, at de fleste Godseiere ikke gjøre Sligt. Men jeg er ogsaa af dem, der vide, at det dog sker, og der mene, at man saa ikke skal sige, at man gaar ud paa at lægge nye Skræver paa Godseierne og at fratage dem deres Ret, fordi man vil sondre Misbrug af Retten fra Rettens gode Brug. Det nævnte Spørgsmaal er det Hovedspørgsmaal, som foreligger her, og af Hensyn til hvilket jeg tror, at vi ialtsald maa gaa ind paa at behandle Lovforslaget alvorlig. Misbruges Omfordelingsretten imod det Grundlag, som den dels historisk, dels efter skrevne Lovbestemmelser har, af Gælte, da er det nødvendigt at søge at bringe den i en bestemt Skikkelse ved Lovbud, og det er jo et Forsøg paa at gjøre dette, som det foreliggende Lovforslag væsentligt gaar ud paa, om det end ved Siden deraf indeholder flere andre væsentlige Bestemmelser, f. Ex. den om Ophævelsen af de lange Forpagtninger. De første Paragrapher